

noorder
hart excellente
zorg

MARIAZIEKENHUIS
INFOBROCHURE

Spraakstoornissen

VERBALE APRAXIE

Logopedie

 011 826 279

Beste patiënt,
Beste familie,

Spreken en begrepen worden beschouwen we als een vanzelfsprekendheid. Wanneer plots het contact met dierbaren verstoord wordt omwille van spraakmoeilijkheden, verandert er veel voor de patiënt en zijn omgeving.

Het ogenblik waarop een patiënt zich bewust wordt dat zijn verstaanbaarheid verminderd is, heeft een grote emotionele impact.

Het doel van deze brochure is om je te helpen de problemen te begrijpen die patiënten met een spraakstoornis ten gevolge van een hersenletsel ondervinden en om je toe te laten op gepaste wijze te reageren.

Er wordt een korte omschrijving gegeven van deze spraak- en taalstoornissen en vervolgens worden er een aantal tips gegeven om zo optimaal mogelijk te communiceren met de patiënt.

Voor meer inlichtingen kan je de dienst logopedie contacteren.

U kan hen alle werkdagen bereiken van 08.00 tot 14.00 uur op het nummer 011 826 279 of via email naar logopedie@noorderhart.be.

Om het lezen makkelijker te maken, benoemen we de patiënt steeds als hij, ook al gaat het om een dame.

Welkom

Wat is verbale apraxie?

Verbale apraxie is een **articulatiestoornis** die het gevolg is van een hersenletsel. Apraxie is een probleem in het plannen van handelingen. Het gaat niet om de uitvoering van de bewegingen van de spraakspieren, maar om een stapje daarvoor: **het programmeren van de spierbewegingen**. De persoon kan de handeling vaak nog wel spontaan uitvoeren, maar ondervindt problemen als dezelfde handeling op vraag moet uitgevoerd worden.

Verbale apraxie is geen taalstoornis, zoals bijvoorbeeld afasie. **Afasie** is een **taalstoornis** waarbij een gedachte of idee niet of niet goed wordt omgezet in taal, waarbij woordvindingsproblemen, problemen met het formuleren van zinnen en moeizaam taalbegrip optreden.

Verbale apraxie is een aparte stoornis, maar grenst aan een andere spraakstoornis, met name dysartrie. **Dysartrie** is een **spraakstoornis** die het gevolg is van een aandoening in het zenuwstelsel. Deze aandoening verstoort de werking van één of meer spieren die bij het spreken betrokken zijn. Bij een dysartrie kan men de woorden en zinnen wel vinden, maar worden zij niet goed en duidelijk uitgesproken.

Overige stoornissen

Verbale apraxie komt zelden alleen. Bij hersenbeschadiging, zeker als die uitgebreid is, treden er meestal meerdere moeilijkheden op. Deze moeilijkheden maken het voor de patiënt vaak moeilijk om te functioneren. Vermoeidheid komt bijna altijd voor bij een hersenletsel. Hiermee zou je bij elke patiënt met een hersenletsel rekening moeten houden.

Van idee tot spreken

Je kan de achtereenvolgende processen van idee tot spreken, en de stoornissen in deze processen, als volgt voorstellen:

Kenmerkende spraakafwijkingen bij een verbale apraxie

Het meest kenmerkende van de verbale apraxie is een stoornis in het bewust produceren van spraak, terwijl het automatisch spreken vaak beter verloopt.

De patiënt worstelt om het juiste woord te kunnen produceren, merkt dat het mis gaat, worstelt opnieuw en kan op deze manier verder van zijn doel af raken (conduit d'écart).

Hij maakt daarbij gebruik van:

- vervangingen → vb. /f/ wordt uitgesproken als /s/
- omdraaiingen → vb. /maan/ wordt /naam/
- toevoegingen → vb. /beek/ wordt uitgesproken als /breek/
- weglatingen → vb. /stoel/ wordt uitgesproken als /soel/
- herhalingen → vb. /ve ve ve ve val/
- verlengingen van klanken → vb. /vvvvvval/

De meeste fouten worden gemaakt bij:

- initiële medeklinkers, dit zijn de medeklinkers die vooraan in een woord staan
- motorisch complexe medeklinkers zoals bijvoorbeeld de klank /f/
- woorden met een groter psychologisch of linguïstisch gewicht, dwz. de belangrijke woorden in een verhaal
- langere woorden

Voorbeeld

De persoon met verbale apraxie kan bijvoorbeeld de /t/-klank wel produceren in het woord 'tafel', maar niet in het woord "thee". Een tijd later kan het zijn dat het woord "tafel" ook niet meer correct geproduceerd kan worden.

Letterkaart

A B C D E

J K L M N

S T U V

JA

1 2 3 4 5

F G H I

O P Q R

W X Y Z

NEE

6 7 8 9 0

Vaak kunnen woorden of klanken onbewust beter geuit worden dan op vraag. Automatische reeksen zoals tellen, liedjes, dagen van de week, ... zullen daarom vaak beter uitgesproken worden.

De persoon met verbale apraxie is zich bewust van zijn/haar fouten, maar is niet in staat ze te anticiperen of corrigeren. De persoon moet als het ware zoeken om lippen en tong in de juiste positie te brengen om een klank te vormen.

De rol van de logopedist(e)

De taak van een logopedist(e) is hulp bieden aan mensen met communicatiemoeilijkheden. Communicatie betekent 'het overbrengen en begrijpen van een boodschap'. Dit kan gebeuren via spreken en luisteren, lezen en schrijven, of als deze communicatievormen niet lukken, op een alternatieve manier (bijvoorbeeld gebaren, fotomateriaal, ...).

De logopedist(e) zal de spraakstoornis en de communicatiemogelijkheden onderzoeken. Op basis van deze gegevens stelt de logopedist(e) een diagnose. Tenslotte wordt gerichte therapie opgestart en zal de logopedist(e) ook de omgeving inlichten.

Logopedisch onderzoek

De logopedist(e) probeert te bepalen of het gaat om een taalstoornis (afasie) of een spraakstoornis (dysartrie of verbale apraxie). Het kenmerkende verschil hierbij is het grote probleem om woorden te vinden bij afasie.

Om gerichte therapie te kunnen geven is het nodig te weten welke taalaspecten gestoord zijn en welke taal- en communicatieve aspecten bewaard zijn gebleven.

Logopedische behandeling

Het doel van de behandeling is een optimale manier van communiceren bereiken tussen de patiënt en zijn omgeving. Hierbij zoeken we naar een zo efficiënt mogelijke manier, met zo weinig mogelijk inspanning en op een voor de patiënt en omgeving aanvaardbare wijze.

Communicatie blijft belangrijk!

Het is heel belangrijk dat je blijft communiceren met de patiënt. Er zijn altijd wel mogelijkheden om contact te leggen.

Algemene communicatieadviezen

Tips voor de omgeving

Deze tips zijn bedoeld voor iedereen die communiceert met de persoon met een spraakstoornis.

- Wees **eerlijk** en zeg het openlijk als je de boodschap niet begrepen hebt. Vraag om herhaling.
- **Vraag** als luisteraar, als het niet helemaal duidelijk is, **bevestiging** van wat je denkt begrepen te hebben (vb. “Is het ... dat je bedoelt?”).
- Wees creatief als je de boodschap niet begrijpt. Stel bijvoorbeeld ja/nee-vragen, vraag de persoon om de boodschap op te schrijven, een gebaar te maken, te wijzen, rustiger te praten, ...
- Ga in een **rustige omgeving** zitten, zet radio of tv uit en neem tijd voor een gesprek. Combineer praten niet met andere activiteiten.
- Geef de persoon genoeg tijd om te antwoorden op uw vraag.
- Tracht de persoon niet te onderbreken.
- Blijf de persoon als een **volwaardige volwassene** toespreken, ga niet roepen of harder praten dan nodig. De persoon kan je goed verstaan.
- Ga zo dicht mogelijk bij elkaar zitten en kijk naar de persoon als hij praat.

- Zorg dat de persoon bij een gesprek betrokken wordt, zeker als er veel bezoek is. Praat niet over zijn/haar hoofd.
- Hou rekening met de **vermoeidheid** van de persoon: een kort bezoek boeit, een lang bezoek vermoeit.
- Toon **begrip** voor de gevoelens en de moeilijkheden die de persoon momenteel ondervindt. Laat duidelijk merken dat je hem steunt.
- Tracht je aan te passen aan de nieuwe situatie die voor iedereen moeilijk is. Wees tevreden met elke kleine vooruitgang.

Tips voor de persoon met verbale apraxie

- Het belangrijkste op dit ogenblik is dat de omgeving je zo goed mogelijk begrijpt. Richt je volledige aandacht op het spreken wanneer je iets wil zeggen.
- Spreek trager.
- Spreek in kortere zinnen.
- Leg voldoende pauzes in de zin.
- Zorg dat er altijd oogcontact is met de persoon die je aanspreekt.
- Ga dicht bij de luisteraar staan.
- Verander niet te snel van onderwerp.
- Ondersteun eventueel het spreken met duidelijke gebaren.
- Probeer de boodschap op te schrijven wanneer je heel slecht verstaan wordt.
- Maak gebruik van een letterbord of de klankbeelden.

Bijkomende informatie

Op de website www.neurocom.be vind je meer informatie over communicatiestoornissen met veel links naar andere websites.

versie: 4 januari 2023

Noorderhart vzw
Maesensveld 1
B-3900 Pelt
t 011 826 000
info@noorderhart.be
noorderhart.be